

ΑΝΙΧΝΕΥΟΝΤΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΑΣ
(ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ)

Δευτέρα 24 Φεβρουαρίου 2020
Διδάσκουσα: κα Αρχοντία Παπαδοπούλου

ΜΑΝΟΛΗΣ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ - ΝΙΚΟΣ ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ - ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΡΟΝΤΗΡΗΣ

Μανόλης Ανδρόνικος

Γεννήθηκε στην Προύσα της Βιθυνίας στις **23 Οκτωβρίου του 1919**.

Το 1922, σε ηλικία τριών χρονών, με την Μικρασιατική Καταστροφή, ήρθε πρόσφυγας με την οικογένειά του στην Θεσσαλονίκη.

Η αγάπη του για τα γράμματα τον οδήγησε φοιτητή της Φιλοσοφικής Σχολής του Παν/μίου Θεσ/νίκης, το **1936**. Εκεί επηρεάστηκε από τον σπουδαίο αρχαιολόγο καθηγητή του Κων/νο Ρωμαίο και έκανε ανασκαφές, ως βοηθός του, στην Βεργίνα.

Στο γυμνάσιο Διδυμοτείχου ήταν ο πρώτος διορισμός του, **το 1941**, καθηγητής φιλόλογος.

Λίγο αργότερα διέφυγε στην Μέση Ανατολή όπου εντάχθηκε ως λοχίας στο 8ο τάγμα της II ταξιαρχίας του ελληνικού στρατού. Έλαβε μέρος σε πολλές επιχειρήσεις κατά των γερμανών.

Μετά την Απελευθέρωση επέστρεψε στην Θεσ/νίκη και δίδαξε στη σχολή «Σχοινά», όπου γνώρισε και παντρεύτηκε την φιλόλογο Ολυμπία Κακουλίδου. Σε σύντομο χρονικό διάστημα τον κέρδισε η Αρχαιολογία.

Έτσι, **το 1949** διορίστηκε επιμελητής αρχαιοτήτων στην Εφορεία Κεντρικής Μακεδονίας και **τρία χρόνια** αργότερα αναγορεύτηκε διδάκτορας Κλασικής Αρχαιολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσ/νίκης.

Έκανε μετεκπαίδευση στην Αγγλία από **το 1954 μέχρι το 1955** με τον καθηγητή Σερ Τζον Μπίτζλι.

Το 1957 εκλέχθηκε υφηγητής της Αρχαιολογίας στο ΑΠΘ.

Το 1961 έγινε έκτακτος καθηγητής της Β΄ Έδρας Αρχαιολογίας και το 1964 τακτικός καθηγητής.

Άνθρωπος με καλλιέργεια ψυχής και πνεύματος, ευγενικός, ταπεινός, ακάματος εργάτης της Επιστήμης, αγαπούσε με πάθος την Ελλάδα και την Αρχαιολογία. Βαθύτατα μορφωμένος, αγαπούσε την ποίηση και την λογοτεχνία. Πολλά άρθρα του σε ελληνικά και ξένα επιστημονικά περιοδικά έχουν θέμα την αρχαιολογία, την εκπαίδευση, την ποίηση, την λογοτεχνία.

Πολυάριθμες είναι οι επιστημονικές εργασίες του σχετικά με τις ανασκαφικές του δραστηριότητες σε Μακεδονικές πόλεις: Βέροια, Νάουσα, Κιλκίς, Χαλκιδική, Θεσσαλονίκη.

Στην Βεργίνα όμως έριξε το βάρος των ερευνών του: Νεκροταφείο τύμβων των γεωμετρικών χρόνων σε συνεργασία με τον καθηγητή Γ. Μπακαλάκη - Ανασκαφή του ελληνιστικού ανακτόρου που είχε αρχίσει το 1937 ο Κ. Α. Ρωμαίος, εκ μέρους του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

8η Νοεμβρίου 1977: Έφερε στο φως τον ασύλητο τάφο του Φιλίππου Β΄ στην Μεγάλη Τούμπα της Βεργίνας. Έστειλε τα οστά στην Αγγλία για να ταυτοποιηθούν χρονικά. Εκτός από τις χρονολογίες ο Ανδρόνικος ταυτοποίησε τον τάφο ως αυτόν του Φιλίππου και λόγω των ευρημάτων. Μέχρι σήμερα αρχαιολόγοι ερευνούν αν όντως ο τάφος ανήκει στον Φίλιππο Β΄. Η ανακάλυψη είναι μία από τις σημαντικότερες στον Κόσμο.

Ο Βρετανός ιστορικός Νίκολας Χάμοντ αναφερόμενος στο έργο του Ανδρόνικου δήλωσε: «Στις πολλές επισκέψεις μου στη Βεργίνα θαύμασα την εκπληκτική δεινότητα του Ανδρόνικου και της ομάδας αρχαιολόγων και τεχνικών του, όπως και την τελειότητα των ερευνών τους υπό την καθοδήγησή του. Ήταν ο εξαιρετικός ανασκαφέας, μελετητής και ιστορικός τέχνης της γενιάς του, που ανέτρεψε άρδην την αντίληψή μας για την αρχαία Μακεδονία σε τέτοιο βαθμό που ποτέ δεν θα υπάρξει όμοιός του. Όπως φάνηκε και από την επιστολή που μου έστειλε, ήταν ένας εξαιρετικά γενναϊόδωρος συνάδελφος, ένας τολμηρός στοχαστής και άνθρωπος της δράσης, στον οποίο οι απανταχού μελετητές πρέπει να αισθάνονται βαθύτατο χρέος».

Διετέλεσε: πρόεδρος και μέλος του Αρχαιολογικού Συμβουλίου, ισόβιος εταίρος της Αρχαιολογικής Εταιρείας Αθηνών, τακτικός εταίρος της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, πρόεδρος του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος, αντιπρόεδρος του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, επίτιμος εταίρος της Ισπανικής Εταιρείας Κλασικών Σπουδών Pastor και της Εταιρείας Ελληνικών Σπουδών του Λονδίνου. Μέλος: της Association Internationale des Critiques d' Art, του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου του Βερολίνου, της AICA (Διεθνής Ένωση Τεχνοκριτών), της «Τέχνης» Θεσσαλονίκης, του «Explorer's Club» της Νέας Υόρκης, Επίτιμο της Ένωσης Σμυρναίων Αθηνών, της Εστίας Νέας, της Ένωσης Μαγνησίας Μ. Ασίας και άλλων Μικρασιατικών Συλλόγων Η Ακαδημία Αθηνών τον εξέλεξε (1980) αντεπιπέλλον μέλος της

Διετέλεσε Κοσμήτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής Θεσσαλονίκης

Το 1992 του απονεμήθηκε ο Μεγαλόσταυρος του Φοίνικος από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, Κωνσταντίνο Καραμανλή,

Έλαβε μέρος με ανακοινώσεις σε πολλά διεθνή συνέδρια. Προσκλήθηκε και δίδαξε και έκανε διαλέξεις από ευρωπαϊκά και αμερικανικά πανεπιστήμια και σχεδόν απ' όλα τα πανεπιστήμια της Ελλάδας.

Στις **30 Μαρτίου 1992** πέθανε στην Θεσσαλονίκη.

Προς τιμήν του η προτομή του έχει τοποθετηθεί απέναντι από το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, του γλύπτη Ευθύμη Καλεβρά και η οδός μπροστά από το Μουσείο φέρει το όνομά του. Στον Εύοσμο υπάρχει μαρμάρινη αναθηματική Στήλη προς τιμήν του, με λαξευμένο επάνω της τον Ήλιο της Βεργίνας και τα ονόματα των πόλεων: Προύσα, Βεργίνα, Θεσσαλονίκη.

Πολλά σχολεία φέρουν την επωνυμία «Μανόλης Ανδρόνικος

Νίκος Καββαδίας

Γεννήθηκε στις 11 Ιανουαρίου 1910 στο στο Χαρμπίν της Μαντζουρίας.

Γονείς του οι Κεφαλονίτες Χαρίλαος Καββαδίας και Δωροθέα Αγγελάτου από εφοπλιστική οικογένεια. Είχε άλλα τρία αδέρφια, την Ευγενία - Τζένια, τον Δημήτρη - Μήκια και τον Αργύρη . Ο πατέρας του είχε μεγάλο γραφείο γενικού εμπορίου που τροφοδοτούσε τον ρωσικό στρατό.

Το 1914, έρχονται στο Αργοστόλι και μετά το 1917 που ο πατέρας του χάνει την επιχείρησή του στην Ρωσία Ο πατέρας επιστρέφει στις επιχειρήσεις του στη Ρωσία, όπου καταστρέφεται οικονομικά και τελικά εγκαθίστανται στον Πειραιά.

Ο νεαρός Καββαδίας είναι φιλομαθής και μαθαίνει τα πρώτα του γράμματα στον Πειραιά. Όταν πήγε στο γυμνάσιο συνάντησε τον ιατρό του Π.Ν. και συγγραφέα Παύλο Νιρβάνα.

Τότε ξεκίνησε η ποιητική του πορεία δημοσιεύοντας ποιήματα στο περιοδικό της Μεγάλης Ελληνικής Εγκυκλοπαίδειας με το ψευδώνυμο Πέτρος Βαλχάλας. Επίσης άρχισε να εκδίδει το σατυρικό φυλλάδιο "Σχολικός Σάτυρος" με σατυρικά ποιήματα που έγραφε για τους συμμαθητές του.

Μετά το Γυμνάσιο, το **1929**, πέρασε στην Ιατρική Σχολή. Τότε, αμέσως, με τον θάνατο του πατέρα του εργάζεται σε ναυτιλιακό γραφείο και παράλληλα στέλνει ποιήματά του σε λογοτεχνικά περιοδικά.

Τον Νοέμβριο του **1928**, βγάζει ναυτικό φυλλάδιο και μπαρκάρει ως ναύτης στο φορτηγό "Άγιος Νικόλαος", μαζί με το μικρότερο αδελφό του Αργύρη.

Το **1931** το περιοδικό "Ναυτική Ελλάς" δημοσιεύει το ποίημά του "Τραγούδια" και δημοσιεύει τις ταξιδιωτικές του εντυπώσεις στην εφημερίδα "Πειραιϊκόν Βήμα", μαζί με το μυθιστόρημά του "Η Απίστευτη Περιπέτεια του Λοστρόμου Νακαχαναμόκο".

Το 1933, η οικογένεια του μετακομίζει στην Αθήνα και στο σπίτι τους συγκεντρώνονται λογοτέχνες, ποιητές, ζωγράφοι και άνθρωποι του πνεύματος. Ο Καββαδίας ήταν απλός, με χιούμορ, εγκάρδιος, και τον αγαπούσαν όλοι.

Τον Ιούνιο του 1933 κυκλοφορεί η πρώτη του ποιητική συλλογή «Μαραμπού» .

Το 1938 υπηρετεί την θητεία του στην Ξάνθη και η "Νέα Εστία" δημοσιεύει τα ποιήματά του.

Το 1939 γίνεται διπλωματούχος ραδιοτηλεγραφήτης κατωτέρας τάξεως.

Με την έναρξη του πολέμου το 1940 στρατεύεται ως ημιονηγός, τραυματιοφορέας και τελικά ως ασυρματιστής, στον σταθμό υποκλοπής της III Μεραρχίας.

Στο περιοδικό "Λόγχη" δημοσιεύει το πεζογράφημά του "Στο Άλογό μου".

Αργότερα εντάσσεται στην εθνική Αντίσταση στις τάξεις του ΕΑΜ, ενώ παράλληλα γίνεται δεκτός ως μέλος στην Εταιρεία Ελλήνων Λογοτεχνών. Συνεχίζει να δημοσιεύει ποιήματα και το 1947 έκδωσε την δεύτερη ποιητική του συλλογή το «Πούσι».

Από το 1954 μέχρι και το 1974, ταξιδεύει διαρκώς.

Το 1954 εκδίδεται το μοναδικό πεζό του έργο η «Βάρδια» και το 1959 στα γαλλικά.

Στις 10 Φεβρουαρίου του 1975, δύο μήνες αφότου είχε ξεμπαρκάρει, πέθανε στην κλινική «Άγιοι Απόστολοι» των Αθηνών, μετά από εγκεφαλικό επεισόδιο. Δεν πέθανε όπως ήθελε μέσα στην θάλασσα.

Κηδεύτηκε στο Α΄ Νεκροταφείο Αθηνών, παρουσία πολλών ανθρώπων των γραμμάτων και της τέχνης. Τον αποχαιρετιστήριο λόγο διάβασε ο συνάδελφός του Χρήστος Παντελίδης.

Το 1979, ο Θάνος Μικρούτσικος μελοποίησε ποιήματά του στον δίσκο ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΟΥ ΝΟΤΟΥ. Από τότε ο Νίκος Καββαδίας βρίσκεται στην καθημερινότητα των Ελλήνων.

Η ποιητική του συλλογή «Τραβέρσο» εκδίδεται λίγους μήνες μετά τον θάνατό του.

Είναι ο γνήσιος ποιητής της θάλασσας που την αγαπούσε με πάθος. Περιγράφει απλά την ζωή των ναυτικών, τους φόβους, τις περιπέτειές τους, μέσα στα πλοία και έξω στα λιμάνια. Διατυπώνει καθαρά την μοναξιά τους όταν βρίσκονται μέσα σε ένα βαπόρι περικυκλωμένοι από το υγρό στοιχείο.

Μέσα από το έργο του διακρίνεται ζωντανά η παγκόσμια ιστορική ενότητα που περιστρέφεται γύρω από την θάλασσα. Χωρίς να έχει ιδιαίτερες περί την Ιστορία σπουδές, το ποιητικό του έργο είναι γεμάτο από ιστορικές στιγμές των λαών και όπως τις παραθέτει, καταλαβαίνει κανείς ότι είναι η εμπειρία του από τα ατέλειωτα ταξίδια του σε όλο τον κόσμο.

Δημήτρης Ροντήρης

Γεννήθηκε στον Πειραιά το 1899 με καταγωγή από την Ναύπακτο. Ο ένας από τους δύο γιους του δικαστικού Αχιλλέα Ροντήρη και της Γαλαξιδιώτισσας Κωστούλας Λεβαντή.

Το 1929 παντρεύτηκε με την Βάννα Τσουκαλά και απέκτησαν μια κόρη, την Κωστούλα.

Μετά από επιθυμία των γονέων του εγγράφηκε στην Σχολή Ευελπίδων, αλλά σε δύο χρόνια διέκοψε την φοίτησή του και έκανε εγγραφή στην Νομική Σχολή και στην Φιλοσοφική του Παν/μίου Αθηνών.

Το 1918 φοίτησε στην Δραματική Σχολή της Εταιρείας Ελληνικού Θεάτρου. Δάσκαλοί του: Αιμίλιος Βεάκης, Φώτος Πολίτης, Σπύρος Μελάς.

Το 1919 εμφανίζεται για πρώτη φορά ως ηθοποιός στο θέατρο του Ωδείου, μέχρι το 1922 και από το 1923 μέχρι το 1928 συμμετέχει στον θίασο της Μαρίκας Κοτοπούλη. Ήδη είναι γνωστός και επιτυχημένος ηθοποιός.

1926: Τον συναντούμε δάσκαλο στην Δραματική Σχολή του Εθνικού Ωδείου.

Το 1928 κάνει την πρώτη του σκηνοθεσία στην όπερα του Μ. Καλομοίρη «Το Δαχτυλίδι της μάνας», στο θέατρο ΟΛΥΜΠΙΑ.

Το 1930 φεύγει με υποτροφία για την Βιέννη. Εκεί μένει τρία χρόνια και σπουδάζει Αρχαία Ελληνική Φι-

λολογία και Ιστορία της Τέχνης. Συγχρόνως με τις σπουδές του παρακολουθεί μαθήματα υποκριτικής και σκηνοθεσίας στο Βερολίνο στην σχολή του Μαξ Ράινχαρτ και εξασφαλίζει ελεύθερη παρακολούθηση στις πρόβες του Μπουργκτεάτερ της Βιέννης, αλλά και στο Σάλτσμπουργκ. Την υποτροφία είχε λάβει από την Ακαδημία Αθηνών με την μεσολάβηση του Δημήτρη Μητρόπουλου.

Το 1933, είναι ο πρώτος που διορίζεται σκηνοθέτης στο Βασιλικό Θέατρο.

Από το **1935 μέχρι το 1964** ήταν καθηγητής στο Ωδείο Αθηνών

Καινοτομίες του: Εδραίωσε την θέση του σκηνοθέτη στο ελληνικό θέατρο. Βαθύς γνώστης του αρχαίου ελληνικού Δράματος αναβιώνει για πρώτη φορά μετά την αρχαιότητα αρχαίες τραγωδίες στο ύπαιθρο, σε ανοικτό χώρο όπως και στην αρχαία εποχή. Ανέβασε πάνω από 150 έργα αρχαίου, νεώτερου και σύγχρονου θεατρικού ρεπερτορίου με ηθοποιούς υψηλότατου βεληνεκούς.

Δίδασκε στους ηθοποιούς τέλεια εκφορά λόγου (ορθοφωνία, άρθρωση κλπ), εμπλούτισε την κίνηση του Χορού στις τραγωδίες (παρουσίασε και Χορό 100/μελή). Έδωσε βάρος και σημασία στην μουσική. Ένταξε μπαλέτα στην εκτύλιξη της θεατρικής πράξης. Χρησιμοποίησε άριστα τα σκηνικά και τον φωτισμό.

Το 1938 αναβιώνει το αρχαίο Δράμα στην Επίδαυρο για πρώτη φορά μετά την αρχαιότητα με την «Ηλέκτρα» του Σοφοκλή. Έτσι σηματοδοτεί την νέα αντίληψη υποκριτικής απόδοσης και σκηνοθετικής αντίληψης για το αρχαίο Δράμα, αλλά και για όλα τα θεατρικά έργα του ελληνικού και παγκοσμίου θεάτρου.

1939: Εντυπωσίασε το ευρωπαϊκό κοινό παρουσιάζοντας στην Αγγλία και Γερμανία «Ηλέκτρα» και «Άμλετ» με το Βασιλικό Θέατρο.

Το 1942, με την γερμανική Κατοχή παραιτείται από την Δ/νση του Εθνικού Θεάτρου

Τα έτη **1946-1950** και **1953-1955** διετέλεσε δ/ντής του Εθνικού Θεάτρου.

1949: Εγκαινίασε αυτός πρώτος το θέατρο Ηρώδου Αττικού ανεβάζοντας ολόκληρη την τριλογία της «Ορέστειας» του Αισχύλου, για πρώτη φορά, που χαρακτηρίστηκε ως σύγχρονο επίτευγμα υποκριτικής και σκηνοθεσίας.

Είναι ο ιδρυτής της «Ελληνικής Σκηνής» (1950) και του «Πειραιϊκού Θεάτρου» (1957).

Με τον θίασο του Πειραιϊκού Θεάτρου περιόδευσε στην Ευρώπη, Ασία και ΗΠΑ με αρχαίες τραγωδίες.

Το 1954 δημιουργεί το Φεστιβάλ Επιδαύρου με πρώτο έργο τον «Ιππόλυτο» του

Το 1955 απολύεται από το Εθνικό Θέατρο.

1957: Αναλαμβάνει δ/ντής του Δημοτικού Θεάτρου Πειραιά και δημιουργεί την Πειραιϊκή Σκηνή. Παρουσίασε δεκάδες έργα στον Πειραιά. Περιόδευσε με την Πειραιϊκή Σκηνή σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις και έλαβε διακρίσεις.

Το 1959, όταν επέστρεψε στον Πειραιά, δεν του ανανεώθηκε η θητεία του. Τότε, ξεκίνησε θεατρική περιοδεία σε πολλές πόλεις του κόσμου και γνώρισε συγκλονιστικές στιγμές θριάμβου. Ο θίασος Πειραιϊκού Θεάτρου παρουσίασε και αρχαίες τραγωδίες το 1968 στην 19η Ολυμπιάδα του Μεξικού. Ολυμπιάδα του Μεξικού στο πλαίσιο του πολιτιστικού προγράμματος της 19ης Ολυμπιάδας.

Ίδρυσε την Σχολή Θεάτρου «Ροντήρη» στον Λυκαβηττό.

Το 1978 παρουσίασε στο Φεστιβάλ Επιδαύρου την «Ηλέκτρα» για τα συμπλήρωση 40 χρόνων από την δημιουργία του, που αυτός είχε κάνει και το 1981 δεν δέχθηκαν την συμμετοχή του, επειδή ήταν ... εκπρόθεσμη.

Έκλεισε τα μάτια του στις **20 Δεκεμβρίου 1981**.

Το 2016 η κόρη του δώρισε στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά το Αρχείο του. Τον Οκτώβριο του **2017**, η κεντρική θεατρική Σκηνή του Δημοτικού Θεάτρου Πειραιά ονομάστηκε «Σκηνή Δημήτρη Ροντήρη».

Η οδός του σπιτιού του στην Γλυφάδα έλαβε επίσης τιμητικά το όνομά του, από τον Δήμο Γλυφάδας. Τα ΕΛ.ΤΑ. τίμησαν τον Ροντήρη με αναμνηστικό γραμματόσημο των 100 δραχμών στις 2/12/1987.

Η προτομή του (του Τάκη Παρλαβάντζα), υπάρχει από το 1995 πλάι στο αρχαιολογικό πάρκο του Πειραιά